

Naslov originala
Илья Стогофф, 1 000 000 ЕВРО, или ТЫСЯЧА ВТОРАЯ НОЧЬ 2003 ГОДА
Copyright © Стогофф И., 2003
Copyright © Оформление ЗАО ТИД „Амфора“, 2005
Prava za srpsko izdanje © 2010, Mono i Manjana

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Jerkov

Urednik
Milena Đorđijević

Prevod
Natalija Nenezić

Lektura
Marijana Mahač

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Korice
Dragana Grahovac

E-mail: office@monoimanjana.rs
www.monoimanjana.rs

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

СТОГОФФ, Илья, 1970-
1 000 000 evra ili Hiljadu druga noć 2003. godine / Ilja Stogoff ; [prevod
Natalija Nenezić]. – Beograd : Mono i Manjana, 2010 (Lazarevac : Elvod-print).
– 168 str. ; 21 cm

Prevod dela: 1 000 000 евро или Тысяча вторая ночь 2003 года / Илья Стогофф.

ISBN 978-86-7804-323-9

COBISS.SR-ID 180909836

Ilja Stogoff

1 000 000 evra

ili

hiljadu druga noć 2003. godine

S ruskog prevela
Natalija Nenezić

Mono i Manjana
2011.

Posvećeno 1250. godišnjici Peterburga

€€€

KRATAK SADRŽAJ

<i>Glava prva, ...</i>	<i>9</i>
od koje je sve i počelo i gde se govori o ubijenom profesoru koji je zajedno s prijateljima tražio blago.	
<i>Glava druga .....</i>	<i>21</i>
Priča o tome kako je ljudima svojstveno da čine grozne postupke, kao i o tajnama biznisa sa šaurmama u Sankt Peterburgu.	
<i>Glava treća, ...</i>	<i>31</i>
koja daje prvu natuknicu za otkrivanje ubistva. U njoj se govori o čoveku koji se nervira zato što je sa svoja četiri prijatelja čitav život proveo u Mohovoj ulici a njegovu kuću niko nije registrovao.	
<i>Glava četvrta .....</i>	<i>45</i>
Priča o tome kako posle činjenja groznih postupaka sledi kazna.	
<i>Glava peta .....</i>	<i>55</i>
Priča o velikoj bici izazvanoj mešanjem viših sila pod vođstvom generala Višnje.	
<i>Glava šesta, ...</i>	<i>67</i>
u kojoj se govori o čoveku koji nije znao čime da se zabavi u slobodno vreme. Ovaj čovek razmišlja o tome kako je nekad imao prijatelje, čitavu četvoricu vernih prijatelja, a sada čak nema s kim ni da popriča i misli da je za to sam kriv.	

<i>Glava sedma</i>	79
Priča o tome da je ljubav najvažnija na svetu.	
<i>Glava osma</i>	87
Novinski članak o tome kako čak i iz ljubavi može da se iscedi mnogo raznih gadosti.	
<i>Glava deveta</i> ,.....	95
koja priča o čoveku kome je jedan od četvorice vernih prijatelja poginuo. Sad taj čovek pokušava da shvati šta je to njegov prijatelj radio pre smrti.	
<i>Glava deseta</i>	113
Priča o tome kako se može ispostaviti da sve oko nas nije ono što jeste.	
<i>Glava jedanaesta</i>	123
Još jedna priča o tome kako ljubav uopšte ne znači da oni koji vole čine samo dobra dela.	
<i>Glava dvanaesta</i>	133
Izvestan čovek koji se bavio skupljanjem materijala po Petrogradskoj strani strada zaglavljen u liftu.	
<i>Glava trinaesta</i>	147
I poslednja priča o tome kako su ljudi sposobni da ukazaze najuzvišenija osećanja na svetu.	
<i>Glava četrnaesta, zaključna</i>	157
Sve dolazi na svoje mesto. Ovde se najzad objašnjava ko je od četvoro osumnjičenih ubio profesora Leforga.	

Glava prva
BLAGO TEMPLARA

- Znači, vi smatrate da ta blaga zaista postoje?
- Da. Smatram.
- I zakopana su negde ovde, u blizini?
- Zašto zakopana? Nije sve tako primitivno. Ali zaista ih treba tražiti ovde. Sasvim blizu.

Kad je pozvao redakciju, priča mi je čak delovala zabavno. Univerzitetski profesor. Stručnjak za otmeni XVIII vek. Obećao je da će mi ispričati mnogo toga novog o svom poslu.

Pored celog mog zbrkanog ličnog života, većnih neprilika kod kuće, odsustva ne samo predvidljive budućnosti već čak i suvisle sadašnjosti – pored svega toga pisanje reportaža ponekad postaje nepodnošljivo.

„Manijak pojeo raskomadano telo žrtve.“ „Eksplozija raznela bankarevu utrobu po površini dve ulice.“ „Ubica za uspomenu odsecao jezike svojim žrtvama.“ Za promenu: „Za dve nedelje čežnjiva brineta zarazila sifilisom četiri hiljade sugrađana.“

Dojadilo je.

A ovde – prijatne dvorske dame, prefinjeno kotrljanje „r“... Bez razmišljanja sam pristao da se vidim sa čikicom. Tim pre što je ponudio da se sastanemo u Letnjem vrtu. Sto godina nisam bio tamo.

1 000 000 evra

Učinilo mi se da će u laganom razgovoru s pametnim sagovornikom moja rastrzana duša pronaći smirenje. A umesto toga, sedeo sam i slušao kako, ispostavilo se, profesor u slobodno vreme s prijateljima traži blago.

Od Čajne kućice Letnjeg vrta do same Fontanke spuštao se otvoreni kafe. Bili smo jedini posetioci.

Profesor je pitao konobaricu koje vrste čaja imaju. Konobarica je bila od onih koje jedan moj prijatelj naziva „simpatična kao čipkane gaćice“. Nije bilo nikakvog drugog čaja osim liptona u kesicama.

Seli smo za sto. Profesor je iz džepića na prsluku izvadio crnu *Danhilovu* lulu. Bez žurbe ju je napunio, zatim je nekoliko puta povukao dim i tek nakon toga progovorio.

Profesor se zvao Petar Iljič Leforg. Visok i debeo, imao je prosede brkove, skupu kožnu torbu i skupe engleske cipele. Profesor je i sam izgledao nekako prilično skupo. Mnogo skuplje nego čitav Letnji vrt.

Pričao je, a ja sam ćutke slušao. Bilo je zanimljivo slušati ga. Osim toga, nisam imao kud da žurim. Odavno već nikuda.

– Ljudi čuju reč „blago“ i odmahnu rukom. Kao, to nije kod nas. To je negde u tropskim morima ili starim zamkovima. Niko ne veruje da blaga mogu da se nalaze ovde. U mom i vašem gradu. A šteta. Evo, recimo, da li vi često šetate Letnjom baštom?

– Ne. Ne često. Uopšte ne dolazim. Nikad.

– Razumno. Zašto biste dolazili ovamo? Pa niste vi turista. Imam prijatelja koji po ugovoru predaje na Sorboni. Uzgred, i muž njegove ćerke takođe učestvuje... u onome u čemu i vama predlažem da učestvujete. Taj prijatelj me uverava da se devedeset pet odsto Parižana nikad nije popelo na Ajfelov toranj. Eto i mi. Ne cenimo ono što imamo. A osvrnite se oko sebe!

Pošteno sam se osvrnuo. Pusti stolovi. Konobarica uspavana kao mačor. Pored spomenika Krilovu na violini gudi usamljeni muzičar.

ILJA STOGOFF

Da li zanemariti lepe manire i tražiti od konobarice votku?
– Čitava ruska istorija poslednjih vekova stvarana je ovde. U prečniku od kilometra oko stola za kojim sedimo. Eno, iza one aleje bila je kućica u kojoj je umrla carica Ana Joanovna. A bliže Mojki nalazila se kućica gde su obavljani rituali prve masonske lože u Rusiji.

Izvio sam vrat i pogledao gde je tačno carica umrla i gde su obavljani rituali. Sada su tamo trčala deca. Razbacivala su po aleji opalo lišće koje su čistači pre toga pola dana skupljali na gomile.

Glava mi je pucala. Da li od onog prethodne noći ili je takvo bilo vreme.

Ove jeseni... glupe jeseni, od čijeg početka na zemlju nije pala još ni kap kiše, nije me napuštao osećaj da sam zalutao. Išao sam i išao, pogrešno skrenuo i ispostavilo se da sam u ćorsokaku. Otad se i vrtim ukруг, nailazeći samo na čvrsto zakucane table s natpisom „NEMA IZLAZA“.

Mного pijem. U tome i jeste problem. Nedeljama me nema kod kuće, a kad se najzad pojavim, odmah poželim da odem. Svejedno kuda.

Evo, recimo, sinoć. Juče nisam nameravao nikuda da idem. Tim pre nisam nameravao da se napijem. Znao sam da me danas čeka razgovor s profesorom. Uveče sam predao tekuće materijale, zaključao kancelariju i, kao, krenuo kući... a ipak sam se našao u *Frediju Krugeru*.

Posle toga je već bilo kasno da idem kući. Prijatelji su mi se dotad već izgubili. Umesto njih, pored mene je bila nepoznata devojka, kojoj sam neprekidno nešto šaputao... i hteo da je poljubim... samo da ne ode... samo da ne ostanem sam u ovoj noći.

Sećam se da sam pričao s barmenom:

– Koju votku imate?

– Smirnoff.

– Smirn-Off? Može! Dajte dva deci! Samo, kad me ona obo-ri, odmah mi sipajte votke Smirn-On. Važi?

1 000 000 evra

Zatim je došlo do nekakvog prekida. Onda sam otvorio oči i otkrio da ležim zagrljen s onom (ili već sa sledećom?) devojkom. Dodirujem je svojom golom kožom. Svetlo je svuda uključeno.

Ne dopadaju mi se takve situacije. U njima se osećam nelagodno. Progundavši, odlučio sam da tiho zbrišem. Da uzmem taksi i odem kući da se naspavam. Obukao sam se, izašao napolje i umalo nisam umro od zaprepašćenja.

Unaokolo je bila šuma. Crna i uspavana. Možda je u njoj bilo medveda. Nad šumom je visio mesec, ogroman kao sombrero.

Recimo da sam mogao da se nađem daleko od kuće. Ali ovoliko daleko?

Vratio sam se i probudio devojku. – Gde se nalazimo? – mrmrljao sam. Devojkju je mrzelo da se budi. Ne otvarajući oči, rekla je da smo u njenoj vikendici. Onda se svalila na jastuk i dodala da sam juče čitavim putem do kućice u šumi vikao kako moramo da pecamo ribe u rečici i da se radujemo suncu koje se rađa...

Oho-ho.

– ...Ili evo ovo jezerce pred ulazom. Po kojem plivaju labudovi. Pre dvesta godina iz celog Peterburga ovamo su dolazile zaljubljene devojke.

– Zašto?

– Da se udave. Reklo bi se – jezerce kô jezerce, ali smatralo se da je, kad se zaroni, iz njega više nemoguće izvući se. A znate li šta je najzanimljivije?

– Šta?

– Devojke su se davile ovde, u jezercetu, a njihova tela su posle nalazili na neočekivanim mestima. Ponekad mnogo kilometara od Letnjeg vrta. Reč je o tome da se ispod ovih aleja po kojima smo nas dvojica šetali nalaze pukotine Zemljine kore. Pri čemu su tako duboke da njihovo dno ne može napipati nijedan sonar. Fontanka, Mojka – to i nisu reke. Tačnije, nisu sasvim reke. To su pukotine. Anomalije na licu Zemlje.

ILJA STOGOFF

– Je li?

– Devojke su vezivale kamen oko vrata, bacale se u jezerce, nešto bi ih uvuklo u podzemne jame i – kraj. Povratka više nije bilo. Letnji vrt se samo naziva vrtom. To je u stvari šuma. Jedina šuma koja je ostala iz vremena kad na ovim mestima još nije bilo nijednog Rusa.

– Kako zanimljivo!

– Ja nisam geolog. Ne razumem se u to. Ali stručnjaci su mi govorili da sa dna zemljanih pukotina i dalje dopiru nekakva isparenja. Životinje to osećaju. Uzgred, s proleća upravo ovamo iz svih susednih reka i jezera dolazi da se mresti snetac. On dopliva do izvora Mojke i uquine. A u jesen upravo odavde poleću na jug ptice selice. I to je zagonetka: zašto baš odavde? Ili, dođite u Letnji vrt negde u julu. Videćete da su sve staze zasute mrtvim puževima. Puževi se dovuku ovamo iz celog grada i jednostavno uginu.

Petar Iljič je izvadio šibice iz džepa sakoa, zapalio jednu, pućnuo kroz lulu i pogledao me.

– Mi inače ne znamo ništa o mestu u kojem živimo. Imam jednog poznanika, kolekcionara. Skuplja stara dokumenta. U njegovoj kolekciji postoji vrlo zanimljiv izveštaj. Napravili su ga članovi nekakve komisije koja je pre stotina godina nadgledala izgradnju Jelisejeve prodavnice. Kad su neimari počeli da kopaju zemlju za temelje, gotovo odmah su otkrili kameni podzemni tunel. Odakle je on vodio – ne zna se. Tunel je bio zatrpan s obe strane. Mada, bilo im je dovoljno to što mogu da ga vide. Prve koji su se u njega spustili morali su odatle da iznose.

– Je li?

– Po svemu sudeći, neimari su naleteli na ostatke podzemnih prostorija za mučenje iz osamnaestog veka. Ostaci žrtava bili su zazidani u zidove. Nisu obavili dodatno istraživanje. Tunel su prosto zatrpali.

– Daa...

– Ili drugi slučaj. Podrumi Mermernog dvorca. Do danas se ne zna tačno kuda oni vode i koliko su dugački. U svoje vreme

1 000 000 evra

presvetli knez Potemkin počeo je da pokazuje interesovanje prema Francuskinji koja je bila dvorska dama carice Jekaterine. Priča nije bila vredna pišljiva boba, ali se carica rasrdila. Pozvala je grofa Palena i zamolila ga da joj skloni Francuskinju s očiju, da je više ne vidi. Zna li šta je grof uradio?

– Šta?

– Naredio je da trudnu devojkicu živu zazidaju u podzemne odaje Mermernog dvorca.

– Trudnu?

– Da. Ne tako davno otkriveno je mesto gde je zazidana. Ljudi koji su proučavali leš otkrili su da je Francuskinja bila trudna.

– Je li to deo vašeg naučnog rada?

– Ne. Više hobi. Ljudi koji se bave traženjem blaga dobro plaćaju usluge stručnjaka arhivara. Neko nalazi tragove prema mestu gde se može nalaziti neka dragocenost. Neko drugi dolazi i iskopava tu dragocenost iz zemlje. Arhivar dobija deset odsto. To nije loš biznis.

– Kako zanimljivo! A koliko iznosi deset odsto od leša trudne Francuskinje?

– Leš Francuskinje i nije baš neko ne znam kako skupo otkriće.

– Koja se otkrića smatraju zaista skupim?

– Na primer tenkovi.

– Tenkovi?

– Pa da. Za vreme poslednjeg svetskog rata mnogo puta se dešavalo da se nekakav tigar ili F-16 kretao po snegu. A sneg je napadao preko leda na močvari. I tenk bi trenutno propadao desetak metara u treset. Ljudi koji podižu takve mašine iz močvara oko sela Pargolova pričaju da mumificirani tenkista i dalje steže u rukama dogled nišana. U tresetu se ništa ne raspada. Sve je čitavo. Čak i cigarete u džepovima tenkista. Izvučeš tenk, natočiš benzin – i vozi.

– Kuda?

– Kud želiš.

ILJA STOGOFF

Utopio sam cigaretu u pepeljari. Profesor je gledao mene, a ja sam gledao šank iza leđa konobarice. Odlično sam je video.

Neko vreme smo ćutali. Zatim je profesor podigao obrve.

– Šta kažete?

– O čemu?

– O svemu što sam vam ispričao. Tražiti informacije o tome gde se tačno mogu naći dragocenosti, to je jedno. Da sami postanete vlasnik tih dragocenosti – sasvim drugo. Ponekad čovek prosto neće da deli. Ponekad je reč o prevelikoj sumi.

– Većoj od vrednosti skoro novog tenka?

– Većoj od vrednosti skoro novog tenka. Hiljade hiljada evra.

Oćutao sam. Prosto mi se nije pričalo.

– Dobro. Objasniću svoju misao. Predlažem vam da učestvujete u jednoj akciji... Ukratko, reč je o blagu viteškog ordena templara. Čuli ste za njega?

– Nešto sam čuo. Ne sećam se tačno šta.

Profesor je pročeprkao po svojoj skupoj torbi i stavio na mali sivi sto preda mnom veliku sivu knjigu.

– Ovo izdanje mi je odavno došlo do ruku. Memoari dvorske dame njenog carskog veličanstva, carice Jelizavete Petrovne. Štampano u Lajpcigu 1754. godine. Vidite li gde je obeleženo? Na ovom mestu govori se o prenošenju leša barona Minhauzena u drugi grob.

– Onog barona?

– Upravo tog. Ali to nije najvažnije. Čak ni ja nisam odmah shvatio o čemu je ovde reč. Tačnije, shvatio sam, ali... Uglavnom, pročitajte. U ovoj knjizi nalazi se više novca nego u američkom Fort Noksu.

Ako je knjiga i bila nabijena ludačkim parama, one nisu odavale svoje ludilo ni jednom jedinom rečju. Profesor me je pažljivo posmatrao. S hrastova i topola Letnjeg vrta opadali su poslednji jesenji listići.

Sedeo je leđima okrenut Fontanki i poluprofilom prema dvorcu Petra Prvog. Iza njegovih leđa po reci su tamo-amoo

1 000 000 evra

plovili turistički brodići. Turisti su još pre mesec dana digli ruke od Severne Venecije i premestili se u toplije krajeve. Brodića i čamaca nije bilo mnogo.

Jedan čamac je, usporivši, počeo naglo da pristaje uz obalu. Skoro iza naših leđa. Nisam video šta se dešava u kabini, a paluba čamca je bila pusta.

– Slažete li se?

– Sa čim?

– Da pročitate ovaj dokument. Da razmotrite uslove. Da učestvujete u našim potragama.

– Slažem se. Zašto da ne? A ko još osim vas zna za te potrage?

– Skoro niko. Svega četiri čoveka. Svi oni su moji davnašnji prijatelji. Provereni ljudi.

– Takođe istoričari?

– Ne. Čestiti ljudi. Mi se svi međusobno poznajemo sto godina, praktično od detinjstva. Jedan kompanjon živi baš ovde, preko puta Letnjeg vrta. Može se reći u geografskom centru Peterburga. Drugi radi kao novinar...

– Novinar?

– Teško da ga poznajete. On radi u tako malim novinama da čak nisu mogli da mu daju ni sopstveni kompjuter.

Iz kabine brodića na palubu je izašao muškarac. Na sebi je imao široku kišnu kabanicu čija mu je kapuljača pokrivala skoro čitavo lice. Išao je čvrsto se držeći za ogradu. Kao da je prvi put koračao po palubi dok se brodić ljulja.

Ih, i to mi je rečni pirat. Je l' on to namerava ovde da peca? Kao da ima pecaljku u ruci... ili ne?

Prateći moj pogled, profesor se zavalio u stolici i okrenuo se. Jednom rukom je pridržavao skupi ram svojih naočara. Čovek na brodiću je šire razmakao noge i uspravio se koliko je visok.

Metalni delovi pecaljke još jednom su mu blesnuli u rukama.

I tada sam shvatio.